

Vergaderjaar 2024–2025

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 3064

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 maart 2025

Hierbij bied ik u het verslag aan van de Raad Buitenlandse Zaken van 24 februari 2025 inclusief vertrouwelijke bijlage.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
C.C.J. Veldkamp

VERSLAG RAAD BUITENLANDSE ZAKEN 24 FEBRUARI 2025

Op maandag 24 februari 2025 nam de Minister van Buitenlandse Zaken deel aan de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) in Brussel. Op de agenda stond de Russische agressie tegen Oekraïne, de situatie in het Midden-Oosten en de situatie in de Democratische Republiek Congo (DRC). Het agendapunt Iran kwam wegens tijdsgebrek te vervallen en wordt naar verwachting verplaatst naar de RBZ van 17 maart. Onder lopende zaken werd Georgië besproken. Na de RBZ vond de EU-Israël Associatieraad plaats, hierover wordt uw Kamer middels dit verslag ook geïnformeerd.

Met dit verslag wordt tevens voldaan aan de toezegging uw Kamer te informeren over het Nederlandse non-paper over EU-weerbaarheidsbeleid, over een toezegging tijdens het CD RBZ d.d. 13 februari 2025 om uw Kamer te informeren over MATRA fondsen, over de motie van de leden Omtzigt en Van Campen c.s. betreffende eventuele banden van HTS met Da'esh en Al-Qaida, en ten slotte over de moties Dassen en Van der Werf m.b.t. Groenland.

Russische agressie tegen Oekraïne

De Raad stond stil bij drie jaar Russische agressieoorlog tegen Oekraïne en het leed dat daardoor de Oekraïense bevolking wordt aangedaan. De urgentie om als Europa meer verantwoordelijkheid te nemen voor de eigen veiligheid werd binnen de Raad sterk gevoeld. De brede Europese steun is voor Oekraïne van existentieel belang, om zichzelf te kunnen blijven verdedigen tegen niet-aflatende Russische aanvallen en maatschappelijk overeind te blijven. Het standhouden van Oekraïne is op zijn beurt van fundamenteel belang voor de veiligheid en stabiliteit van Europa. Om die redenen is het juist nu essentieel Oekraïne sterk te positioneren, en de brede EU-steun voort te zetten en te intensiveren. Europese eenheid en actie zijn nodig.

De Hoge Vertegenwoordiger (HV) stelde dat de EU nu definitief wakker geschud moet zijn en benadrukte de urgentie van EU-eenheid, investeringen in defensie en het verhogen van de druk op Rusland. Ook bracht de HV een voorstel in om in Europees verband te zorgen voor meer militaire steun aan Oekraïne. Een brede groep lidstaten, waaronder Nederland, verwelkomden dit voorstel. Nederland heeft hierbij benadrukt dat het voorstel ervoor dient te zorgen dat de EU-lidstaten militaire steun aan Oekraïne intensiveren. Tijdens de buitengewone Europese Raad van 6 maart a.s. zal hierover verder worden gesproken. Ook heeft Nederland gepleit voor een spoedig akkoord op de openstaande Raadsbesluiten onder de Europese Vredesfaciliteit. Nederland en enkele andere lidstaten riepen daarnaast op tot het serieus kijken naar het onderzoeken van aanvullende mogelijkheden voor het gebruik van de bevroren Russische Centrale Banktegoeden voor steun aan Oekraïne. Andere lidstaten uiten hun zorgen over de juridische en financiële risico's hiervan. Nederland gaf hierbij aan dat de juridische, economische en financiële vragen goed moeten worden uitgezocht. Verder onderschreven meerdere lidstaten de oproep van de HV dat Europa meer moet investeren in defensie.

Daarnaast nam de Raad het zestiende sanctiepakket aan naar aanleiding van de Russische agressie tegen Oekraïne. Een grote groep EU-lidstaten, waaronder Nederland, onderstreepte dat de druk op Rusland maximaal moet worden verhoogd met sancties. Meerdere EU-lidstaten riepen hierbij op tot een ambitieus zeventiende sanctiepakket. Nederland heeft in lijn

met motie Paternotte c.s.¹ tevens benadrukt dat de EU-lidstaten zouden moeten stoppen met het importeren van Russisch LNG.

Toelichting zestiende sanctiepakket

Het zestiende pakket is met proactieve betrokkenheid van Nederland tot stand gekomen. Het bevat onder andere een importverbod op aluminium, sancties tegen Russische schepen en havens, nieuwe maatregelen tegen omzeiling, uitbreiding van exportverboden en individuele sancties tegen personen, bedrijven en banken, waaronder in derde landen, die (middels het faciliteren van omzeiling) bijdragen aan het Russische militair-industrieel complex of het verdienvermogen van de Russische staat. Het kabinet heeft zich tijdens de onderhandelingen voor dit sanctiepakket conform motie Teunissen c.s.² onder andere ingespannen voor importbeperkende maatregelen tegen Russische vis, maar de Raad heeft hierover geen overeenstemming bereikt. Voorts heeft het kabinet zich, mede in uitvoering van de motie Dassen en Boswijk³, ingespannen voor het sanctioneren van een zo groot mogelijk aantal schepen betrokken bij omzeiling van het olieprijsplafond, export van gestolen Oekraïens graan en wapenleveranties aan Rusland, en het zo veel mogelijk overnemen van Britse en Amerikaanse sancties op dit vlak. Met dit zestiende pakket zijn sancties opgelegd tegen 74 schepen, wat het totaal van door de EU in het Ruslandsanctieregime gesanctioneerde schepen op 153 brengt. Het kabinet zal deze inspanningen onverminderd voortzetten ten aanzien van volgende sanctiepakketten.

Situatie in het Midden-Oosten

De Raad bereikte akkoord op sanctieverlichting voor Syrië. Een aantal sancties is per direct opgeschort, waaronder sancties op de energie-, transport- en bankensector. Ter uitvoering van motie Paternotte⁴ werd ook de humanitaire vrijstelling onbeperkt verlengd, waarmee voortdurend en tijdig humanitaire hulp kan worden geleverd. Een aantal sancties, zoals sancties tegen leden van het voormalige Assad-regime, zal gehandhaafd blijven. Dit is in lijn met de constructief-kritische houding die Nederland t.a.v. het nieuwe bewind hanteert. Over verdere sanctieverlichting heeft Nederland gezegd dat het van belang is dat de EU met open houding blijft kijken naar het van de sanctielijst halen van bedrijven die bijdragen aan de Syrische economie en wederopbouw. Momenteel is dit in de fosfaatsector bijvoorbeeld niet het geval; deze is nog in handen van Russische oligarchen. De EU blijft de situatie nauwlettend in de gaten houden en houdt de optie open om sancties weer in te stellen als daar aanleiding voor is.

Verder heeft Nederland opnieuw het belang benadrukt van respect voor de positie en de rechten van christenen, Koerden en andere gemeenschappen in Syrië. Daarnaast vroeg Nederland aandacht voor de veiligheidssituatie in Noord-Oost Syrië en in het bijzonder rondom de kampen Al-Hol en Al-Roj.

Met betrekking tot Gaza deelde de HV mede dat 1700 personen met medische behoeften via EUBAM Rafah zijn geëvacueerd naar Egypte. Tevens deelde de HV mede dat de politieke dialoog met de Palestijnse Autoriteit naar alle waarschijnlijkheid in april zal plaatsvinden.

¹ Kamerstuk 21 501-02, nr. 3046

² Kamerstuk 21 501-20, nr. 2155

³ Kamerstuk 21 501-02, nr. 3010

⁴ Kamerstuk 23 432, nr. 549, Paternotte over de humanitaire uitzonderingen binnen het sanctieregime uitbreiden

Voor wat betreft Libanon benadrukten alle EU-lidstaten het belang van steun aan de *Lebanese Armed Forces* (LAF) en de nieuwe Libanese regering. Er was overeenstemming dat de EU het behoud van het staakt-het-vuren tussen Israël en Hezbollah als belangrijkste prioriteit moet blijven stellen. HV Kallas informeerde dat ook vanuit het Europese Vredesfaciliteit een bijdrage wordt geleverd aan versterking van de Libanese defensie.

Democratische Republiek Congo

De Raad besprak de situatie in de Democratische Republiek Congo (DRC), waar de opmars van de door Rwanda gesteunde rebellengroep M23 in Oost-Congo leidt tot een verslechterde humanitaire situatie met grote aantallen interne ontheemden en stilgelegde humanitaire hulpverlening. Tijdens de Raad werd gesproken over maatregelen tegen Rwanda vanwege de steun aan rebellengroep M23, het schenden van de Congolese territoriale integriteit en de recente opmars in Oost-Congo.

Nederland sprak tijdens de Raad zorgen uit over deze ontwikkelingen en de ernstige humanitaire gevolgen en wees op het risico van regionale escalatie. Ook sprak Nederland zorgen uit over geweld in andere delen van het land, zoals de recente aanval op christenen door rebellengroep *Allied Democratic Forces* (ADF). Nederland acht het van belang dat er concrete maatregelen worden genomen tegen Rwanda om hiermee het signaal af te geven dat de territoriale integriteit van de DRC moet worden gerespecteerd. Nederland pleitte in de Raad naast sancties ook voor de opschorting van de veiligheidsdialoog tussen de EU en Rwanda en voor het opschorten van de EU-Rwanda afspraken (memorandum van overeenstemming) over duurzame waardeketens voor kritieke grondstoffen. Hiernaast blijft de dialoog voor Nederland een belangrijk instrument om te komen tot een politieke oplossing van het conflict. Daarom heeft Nederland eveneens steun uitgesproken voor het door de Zuid- en Oost-Afrikaanse gemeenschappen (*South African Development Community* en *East African Community*) geleide hernieuwde vredesproces, en pleit voor een staakt-het-vuren in Oost-Congo conform motie Hirsch.⁵

De Raad sprak steun uit voor laatstgenoemde vredesproces en roept Rwanda op zijn troepen terug te trekken, en de territoriale integriteit van de DRC te respecteren. Een akkoord werd bereikt over het opschorten van de veiligheidsdialoog tussen Rwanda en de EU. Daarnaast is een politiek besluit genomen om over te gaan tot het implementeren van sancties, en zal het memorandum van overeenstemming tussen de EU en Rwanda over kritieke grondstoffen worden herzien.

Lopende Zaken: Georgië

De Raad besprak ook het onacceptabele geweld dat gebruikt wordt tegen demonstranten, journalisten en politici door de Georgische autoriteiten. De HV onderstreepte nogmaals het belang van het bereiken van consensus over sancties in reactie op deze repressie. Nederland heeft zijn zorgen geuit over het verloop van de Georgische parlementsverkiezingen en opgeroepen tot nieuwe verkiezingen, conform de motie Paternotte c.s.⁶ Dit vond echter geen gehoor. Daarnaast heeft Nederland gepleit voor individuele sancties, conform de motie Van Campen.⁷ Tijdens het Benelux Comité van Ministers in december jl. heeft Nederland eveneens gepleit

⁵ Kamerstuk 21 501-02, nr. 3050

⁶ Kamerstuk 21 501-02, nr. 3026

⁷ Kamerstuk 21 501-02, nr. 3044

voor individuele sancties tegen de verantwoordelijken van het geweld, conform de motie Piri c.s.⁸

EU-Israël Associatieraad

Na afloop van de Raad Buitenlandse Zaken vond de EU-Associatieraad met Israël plaats. Het eerste agendapunt betrof een politieke dialoog tussen de EU-lidstaten en Israël over de Gazastrook, de Israëlisch-Palestijnse verhoudingen, regionale ontwikkelingen, waaronder de dreiging vanuit Iran, en bredere mondiale ontwikkelingen. Het tweede agendapunt, waaraan de lidstaten niet deelnamen, betrof de bilaterale relatie tussen de EU en Israël.

Uitgangspositie voor de Raad was de overeengekomen EU-gezamenlijke positie.⁹ Deze beslaat de brede relatie van de EU met Israël, onder andere op het gebied van veiligheid, handel en innovatie. Daarnaast geeft de gezamenlijke positie de zorgen over de situatie in de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever weer. Mensenrechten vormen een hoeksteen voor het buitenlandbeleid van de EU en ook van Nederland en daarmee ook van de betrekkingen met Israël. Dit wordt herhaaldelijk in de tekst benadrukt, onder andere ten aanzien van het respecteren en beschermen van de rechten van het kind (motie Kuzu¹⁰). Daarnaast wordt Israël opgeroepen om het internationaal recht, waaronder het humanitair oorlogsrecht, na te leven. De EU committeert zich evenzeer aan volledige naleving van het internationaal recht en de uitvoering van de EU-wetgeving, evenals aan de bilaterale technische afspraken met Israël met betrekking tot producten uit illegale nederzettingen. Hiermee wordt onder meer herbevestigd dat de tariefpreferenties onder het Associatieakkoord niet van toepassing zijn op producten uit illegale nederzettingen. Tot slot erkent de EU de veiligheidszorgen van Israël door dreiging van regionale actoren, in het bijzonder Iran.

De HV heeft bovenstaande punten bij de opening van de Associatieraad onderstreept. Tevens heeft zij benadrukt dat het van belang is dat het staakt-het-vuren in de Gazastrook standhoudt, ook met het oog op een duurzame oplossing van dit conflict. Nederland blijft streven naar een duurzame oplossing die door beide partijen wordt gedragen, waarbij het uitgangspunt de tweestaten-oplossing blijft. De EU en Israël bespraken onder het eerste agendapunt bovendien gedeelde zorgen over het toenemend antisemitisme in Europa en committeerden zich gezamenlijk aan het bestrijden hiervan.

Nederland heeft de Associatieraad verwelkomd en benadrukte daarbij de breedte van de relatie met Israël. Het Midden-Oosten verandert snel en het is van belang dat de EU aandacht heeft voor de veiligheidszorgen van Israël, onder andere vanwege de dreiging uit Iran. Tegelijkertijd heeft Nederland Israël opgeroepen tot terughoudendheid bij het optreden tegen die dreiging, onder andere vanwege het belang van lange termijn stabiliteit in de regio. Nederland sprak tevens begrip uit voor veiligheidszorgen met betrekking tot Zuid-Syrië, maar benadrukte dat de tijdelijke maatregelen niet mogen leiden tot een langdurige bezetting van Syrisch grondgebied.

Verder onderstreepte Nederland het belang van het behoud van het staakt-het-vuren in de Gazastrook zodat alle gijzelaars vrijkomen, en het belang van meer, betere en duurzame toegang van humanitaire hulp voor

⁸ Kamerstuk 21 501-02, nr. 2138

⁹ EU-Israel Association Council – Consilium

¹⁰ Kamerstuk 36 200 V, nr. 49

de Gazastrook. Daarbij moet gekeken worden naar zowel de kwantiteit als de kwaliteit van hulp die binnenkomt. Zo moeten problemen die hulporganisaties ervaren bij de invoer van humanitaire goederen die door Israël als *dual use* worden gezien, worden opgelost. Nederland heeft zijn zorgen geuit over de situatie op de Westelijke Jordaanoever. Toenemende spanningen zijn in niemands belang en zetten een tweestatenoplossing verder op afstand.

In lijn met de motie Van Baarle¹¹ en hetgeen Nederland in G7+ verband onderstreept, benadrukte Nederland het belang van concrete plannen voor bestuur, herstel en wederopbouw van de Gazastrook op een manier die ook de veiligheid van Israël beschermt. In dat kader dient het voorstel voor de toekomst van de Gazastrook van Egypte en andere Arabische landen goed te worden bestudeerd zodra dat met ons wordt gedeeld. Ook moet worden gewerkt aan een legitieme toekomst met waardigheid voor de Palestijnen. Waardigheid omvat gezondheidszorg, onderwijs, economische ontwikkeling, mensenrechten en een perspectief op een onafhankelijke, levensvatbare Palestijnse staat naast een veilig Israël. Dat betekent een toekomst zonder Hamas en met een sterke Palestijnse Autoriteit.

Overig

Non-paper Nederland over EU-weerbaarheidsbeleid

In het kader van de aankomende *EU Preparedness Union Strategy* en in lijn met de Kamerbrief Weerbaarheid tegen militaire en hybride dreigingen¹² en de kabinetsreactie op het Niinistö-rapport¹³, informeer ik uw Kamer, mede namens de Ministers van Defensie, Justitie en Veiligheid en de Staatssecretaris van Defensie, over een non-paper met betrekking tot een ambitieus EU-weerbaarheidsbeleid. Het non-paper zet uiteen hoe Nederland voor zich ziet de collectieve weerbaarheid binnen de EU te vergroten. Wat Nederland betreft draagt weerbaarheid van de EU in belangrijke mate bij aan de collectieve verdediging en afschrikking van de NAVO. Het non-paper focust op een aantal kernpunten voor Nederland. Dit betreft onder andere voorstellen op het gebied van ambitieuze samenwerking met de NAVO (waaronder institutionele samenwerking, informatie-uitwisseling, crisismanagement en oefeningen), het verankeren van weerbaarheid binnen EU beleid en wetgeving, en een oproep om, net als we nationaal doen, ook op EU-niveau wetgeving door te lichten die een obstakel vormen voor de gereedstelling van Europese krijgsmachten. Het non-paper is als vertrouwelijke bijlage bij dit verslag gevoegd¹⁴.

Matra-fonds

Uw Kamer verzocht tijdens het CD RBZ op 13 februari 2025 om informatie te delen over de mogelijkheid Matra-gelden in te zetten voor steun aan organisaties die getroffen zijn door het bevroren of wegvallen van de steun van USAID. Deze beslissing van de VS heeft mogelijk negatieve impact op de capaciteit om belangrijke hervormingen door te voeren op mediavrijheid en de ruimte voor maatschappelijk middenveld, en op de stabiliteit en democratische weerbaarheid in de Matra-doellanden. Momenteel wordt in Matra-doellanden samen met andere donoren in kaart gebracht wat de precieze impact zou zijn van het bevroren en/of wegvallen van de steun van USAID. Aangezien de mogelijke gaten vele

¹¹ Kamerstuk 23 432, nr. 551

¹² Kamerstuk 30 821, nr. 49

¹³ Kamerstuk 33 694, nr. 70

¹⁴ Ter vertrouwelijke inzage gelegd, alleen voor de leden, bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer

malen groter zijn dan wat Matra zou kunnen opvullen, zal Nederland samen met andere donoren, waaronder de EU, in kaart brengen welke gaten eventueel kunnen worden gedicht. Uw Kamer zal hierover worden geïnformeerd conform de motie Hirsch.¹⁵

Motie Omtzigt en Van Campen over eventuele banden HTS met Da'esh en Al-Qaida

In de motie van de leden Omtzigt en Van Campen¹⁶ wordt verzocht de Kamer te informeren of *Hayat Tahrir al-Sham* (HTS) banden heeft (gehad) met Da'esh (ISIS) en Al Qaida, en zo ja, hoeveel voormalige Da'esh (ISIS) en Al Qaida strijders nu onderdeel zijn van HTS, inclusief Europese uitreizigers.

In reactie op eerdere Kamervragen van NSC heeft het kabinet reeds kort het ontstaan van HTS geschetst. Zoals de motie aangeeft, was de heer Ahmed al Sharaa zelf lid van Al-Qaida, en had HTS in het verleden banden met Al-Qaida. Het kabinet houdt de situatie nauwlettend in de gaten en blijft alert op de mogelijke dreiging voor de nationale veiligheid die kan ontstaan als gevolg van ontwikkelingen.

Uit de openbare cijfers van de AIVD volgt dat circa 25 Nederlandse uitreizigers bij verschillende jihadistische groeperingen in Noordwest-Syrië verblijven. Het is dus mogelijk dat er ook Nederlandse uitreizigers bij HTS zijn aangesloten. Over eventuele exacte aantallen en achtergronden van uitreizigers die bij HTS zouden zijn aangesloten kan het kabinet in de openbaarheid geen uitspraken doen.

Moties Dassen en Van der Werf m.b.t. Groenland

In de motie van het lid Dassen¹⁷ wordt de regering verzocht in Europees verband te pleiten voor het verder verdiepen van het strategische partnerschap tussen de EU en Groenland. Recentelijk is er in Europees verband veel geïnvesteerd in de banden met Groenland. Zo opende de Europese Commissie in maart 2024 een kantoor in Groenland om haar belangen te behartigen. Daarnaast heeft de EU in 2023 een memorandum van overeenstemming over *Critical Raw Materials* (CRM) getekend en valt Groenland als gebied overzee (LGO) onder het LGO-besluit van 2021. Het kabinet ondersteunt deze initiatieven en heeft een positieve grondhouding daar waar verdere intensivering opportuun is.

Tevens verzochten de leden Dassen en Van der Werf¹⁸ de regering om steun uit te spreken voor de territoriale integriteit en soevereiniteit van Denemarken en Groenland. Het kabinet heeft dit via verschillende wegen gedaan, zowel in publieke uitlatingen als in gesprek met Denemarken en met Europese partners.

¹⁵ Kamerstuk 21 501-02, nr. 3051

¹⁶ Kamerstuk 21 501-20, nr. 2159

¹⁷ Kamerstuk 21 501-02, nr. 3011

¹⁸ Kamerstuk 21 501-20, nr. 2173